VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

**Eduskunnan valtiovarainvaliokunta**

**Työ – ja elinkeinojaosto**

**29.5.2024**

Asiantuntija: osastopäällikkö, ylijohtaja Maija Strandberg (VNK, omistajaohjausosasto)

Valtion omistama yritysvarallisuus on merkittävä osa yhteistä kansallisvarallisuutta. Valtioneuvoston omistajapoliittinen periaatepäätös ohjaa valtion toimintaa osakkeenomistajana ja koskettaa kaikkia niitä osakeyhtiöitä, joissa valtio on osakkeenomistaja. Omistajapoliittinen periaatepäätös sitoo ministeriöitä niiden tehdessä omia ministeriökohtaisia omistajapoliittisia linjauksiaan valtion omistamien yhtiöiden osalta. Periaatepäätös edellyttää, että valtion yhtiöomaisuuden hoidossa tavoitellaan mahdollisimman hyvää yhteiskunnallista ja taloudellista kokonaistulosta.

Valtioneuvoston omistajapoliittinen periaatepäätös on strategisen tason linjaus, jonka tulee elää yli hallituskausien. Jokaisessa periaatepäätöksessä huomioidaan hallituksen poliittinen tahtotila, painopisteet ja yhteiskunnalliset tarpeet. Omistajapoliittisen periaatepäätöksen lähtökohtana on valtion yhtiöomistusten hallinnointi vastuullisesti, ammattimaisesti, omistusintressin kannalta tarkoituksenmukaisesti ja omistaja-arvoa pitkäjänteisesti kasvattavasti. Yhtiöomistuksia kehitetään ja arvioidaan kansantalouden kokonaisedun sekä yhtiöiden toiminnan ja arvonkehityksen näkökulmasta.

Jokaiselle yhtiöomistukselle tulee olla omistajastrategia, josta ilmenevät omistajan tavoitteet sekä omistajaohjauksen painopisteet ja toimenpiteet. Valtio-omistaja muodostaa oman näkemyksensä ja tahtotilansa yhtiöiden taloudellisista ja strategisista tavoitteista, joista se keskustelee yhtiöiden hallitusten kanssa säännöllisesti. Kaikkien valtionyhtiöiden on määriteltävä ja julkaistava osinkopolitiikkansa, jonka lähtökohtina ovat tehokas ja toimialalla vertailukelpoinen pääomarakenne sekä mahdollisuuksien mukaan suhteellisen tasainen, ennakoitava osinkovirta.

Valtio kunnioittaa reilun kilpailun vaatimuksia ja varmistaa sen, ettei se toiminnallaan syrjäytä yksityistä omistajuutta. Valtio ei omistajana omilla toimillaan vääristä yritysten välistä kilpailua, vaan kunnioittaa reilun kilpailun vaatimuksia ja varmistaa siten omalta osaltaan kilpailuneutraliteetin toteutumisen.

Vastuullinen yritystoiminta on yksi valtion omistajaohjauksen kulmakivistä. Valtio edellyttää yhtiöiltä edelläkävijyyttä yritysvastuussa, koska vastuullisuus vahvistaa yritysten kilpailukykyä ja kasvattaa omistaja-arvoa. Vastuullisuuden tulee olla osa valtio-omisteisten yhtiöiden strategiaa, liiketoimintamallia ja johdon palkitsemista. Yhtiöiden tulee keskittyä kilpailukykynsä kannalta olennaisten vastuullisuustavoitteiden edistämiseen.

Omistajaohjauksen kannalta keskeinen päätöksentekoelin on yhtiön hallitus ja valtio-omistaja nimittää edustajiaan hallitusten jäseniksi. Yritysten hallitusten, johdon ja henkilöstön palkitseminen on valtio-omistajalle tärkeä asia, jossa valtio edellyttää kohtuullisuutta ja läpinäkyvyyttä. Johdon palkitseminen on yhtiön hallituksen työkalu, jolla edistetään tavoitteiden saavuttamista ja arvonnousua.

Uudessa periaatepäätöksessä riskienhallinta ja turvallisuus sekä omistusjärjestelyt ovat uusia asioita.

Eri yhtiöitä koskevissa omistajastrategioissa ja yhteiskunnallisen intressin määrittelyssä valtio huomioi geopoliittisen ulottuvuuden ja huoltovarmuusnäkökohdat Suomen kannalta. Omistajastrategiassa kunkin yhtiön omistukseen liittyvät pääriskit huomioidaan ja riskienhallinnan rooli päätöksenteon tukena varmistetaan. Yhtiöiden tulee itse identifioida operatiivisessa

liiketoiminnassaan muuttunut geopoliittinen tilanne ja sen edellyttämät varautumisen, riskienhallinnan sekä kriittisen infran suojaamista koskevat kysymykset.

Valtio-omistaja arvioi omistusjärjestelyjä ja yhtiöiden optimaalista omistusrakennetta huolellisesti ja suunnitelmallisesti hallituskauden aikana. Omistusjärjestelyjen suunnittelussa huomioidaan yhtiöiden ja pääomamarkkinoiden tilanne. Hallitusohjelman mukaista investointiohjelmaa on tarkoitus rahoittaa pääosin omaisuustuloilla, kuten osingoilla, pääomanpalautuksilla, mahdollisilla osakemyynneillä ja muilla järjestelyillä.

Listaamattomien yhtiöiden pääomarakenteet arvioidaan säännöllisesti ja mahdolliset ylipääomitukset puretaan.